

AKUT AJİTASYON TABLOSUNA MÜDAHALEDE PSİKİYATRİ HEKİMLERİNİN BİLGİ VE TUTUMLARI

Mehmet Ünler, İrem Ekmekçi Ertek

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara

AMAÇ: Ajitasyon kişinin kendisinin ve diğer insanların güvenliğini tehlikeye atan, tıbbi tedavi süreçlerini engelleyen saldırganlık, şiddet ya da bazen tekrarlayıcı davranış kalıplarından oluşur. Ülkemizde ajitasyona yönelik algoritmanın nasıl olması gerektiği konusunda halihazırda bulunan ortak bir yaklaşım bulunmamaktadır. Bu çalışmada psikiyatri hekimlerinin ajitasyon durumundaki fiziksel ve kimyasal tespit konusundaki bilgi ve tutumları ile ilgili değişkenlerle ilişkisi araştırılmaktadır.

YÖNTEM: Araştırma için Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan 04.11.2019 tarih/91610558-604.01.02-sayı ile izin alınarak demografik bilgiler ve ajitasyona müdahale yöntemleri ile ilgili çevrimiçi anket oluşturulmuştur. Anket formu kişisel iletişim, meslek mail ve telefon uygulamaları grupları kullanılarak psikiyatri hekimlerine gönderilmiştir. Elde edilen verilerle ilgili tanımlayıcı analizler yapılmıştır.

BULGULAR: Katılımcılar 131 kişi olup ağırlıklı olarak asistan(%43,5) ve uzman (%42) hekimlerden oluşmaktadır. %53,4'ünün hasta tespiti ile ilgili uluslararası standartlardan haberdar olmadığı görülmüştür. En sık fiziksel agresyon (%92,4) ve kendine zarar verme davranışı (%96,9) durumunda hastaların tespit edildiği öğrenilmiştir. Katılımcıların %35,1'i tespit esnasında 15 dakikada bir, %23,7'si ise 30 dakikada bir vital takip yaptığını bildirmiştir. Hekimlerin %33,6'sı tespit esnasında hastanın takibini hemşireye bıraktığını, kendisinin hastayı görmediğini bildirmiştir. Kimyasal tespit ile ilgili en sık Türkiye Psikiyatri Derneği Rehberleri'nin takip edildiği (%22,1), katılımcıların %65,6'sının ise rehber takip etmediği öğrenilmiştir. Rehber takip etmeyenler en sık neden olarak haberdar olmadıklarını ifade etmiştir (%30,5). En sık intramüsküler uygulama (%58,8) tercih edilmekte ve klinik tablonun şiddeti en sık uygulama yolunu belirlemektedir (%95,4). En sık kullanılan ajan haloperidol olup sıklıkla eşlik eden antikolinergik uygulama (%80,9) tercih edilmektedir. Kimyasal tespit işlemi sonrası çoğunlukla tetkik yapılmadığı, en sık yapılan tetkikin ise EKG olduğu görülmüştür (%19,1). Katılımcılardan %63,4'ü züklopentiksol asetatu hızlı trankilizan olarak kullanmakta, %30,5'i ise depo formuna toleransın değerlendirilmesi için kullandığını ifade etmektedir. Hekimlerin %71'i eş zamanlı intramüsküler diğer ilaçlar ile bu ajanın kullanımı arasında ne kadar süre olması gerektiğini ya bilmemekte ya da süre olmadığı görüşündedir. İntravenöz haloperidol konusunda ise hekimlerin %52,7'si deneyim sahibidir ve en sık 30 dakikada infüzyon tercih edilmektedir (%22,1).

SONUÇ: Sonuç olarak ajitasyona müdahale konusunda ortak bir konsensusa ve iyi klinik uygulamalar için ulusal rehberlere ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Ajitasyon, fiziksel tespit, tecrit, trankilizasyon

BDT TEMELLİ KENDİNE YARDIM PSİKOTERAPİ KİTAPLARININ DEPRESİF BELİRTİLER ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ARAŞTIRMA

Alişan Burak Yaşar¹, Rümeyza Taşdelen², Afra Selma Taygar³, Esra Uludağ⁴, Erdoğan Akça², K. Fatih Yavuz⁵, Alp Karaosmanoğlu⁶, Mehmet Hakan Türkçapar⁷

¹*İstanbul Gelişim Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul*

²*Marmara Üniversitesi Pendik Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, İstanbul*

³*Üsküdar Üniversitesi, Klinik Psikoloji Bölümü, İstanbul*

⁴*İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Klinik Psikoloji Bölümü, İstanbul*

⁵*İstanbul Medipol Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul*

⁶*Psikonet Psikoterapi ve Eğitim Merkezi, Serbest Hekim, İstanbul*

⁷*Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara*

AMAÇ: Bu çalışmada, bilişsel davranışçı terapi kuramları (BT, BDT, ACT, Şema Terapi) ile hazırlanmış kendine yardım psikoterapi kitaplarının depresif belirtiler üzerindeki etkisinin, plasebo psikoloji kitabı ve kitap önerilmeyen kontrol grubu ile karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu çalışmada 'Fark Et, Düşün, Hisset, Yaşa', 'Hayatı Yeniden Keşfedin', 'İyi Hissetmek' ve 'Mutluluk Tuzakı' kitaplarının depresyon ve anksiyete bozukluğu hastalarındaki depresif belirtiler üzerindeki etkilerinin, bilişsel davranışçı terapi müdahaleleri içermediği için plasebo kitap olarak seçilen 'İnsan Olmak' kitabı ve kitap önerilmeyen olağan tedavi grubu ile karşılaştırılması amaçlanmıştır. Kendine yardım deney grubu kitapları önerilen, kitap önerilmeyen ve plasebo kitap önerilen hastalar randomize kontrollü çalışmamızda incelenmiştir.

YÖNTEM: Marmara Üniversitesi Pendik EAH Psikiyatri Polikliniği'ne Temmuz 2019-Şubat 2020 arasında başvuran depresyon veya anksiyete bozukluğu tanılı, en az ilkököl mezunu gönüllü hastalar alınmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul eden hastaların tümüne SCID-I yapılmış, depresyon ve anksiyete bozukluğu grubundaki hastalara randomize şekilde kitap önerilerinde bulunulmuştur. Araştırmanın tüm gruplarında katılımcıların rutin psikiyatri değerlendirilme, muayene ve ilaç tedavileri araştırmaya kör tedavi ekibi tarafından sürdürülmüştür. Kitap önerilen ve önerilmeyen tüm hastaların poliklinik şartlarında medikal tedavileri sürmüştür. Çalışmada GAS, WHOQOL, DASS-21, BAÖ, BDÖ ölçekleri kullanılmıştır. Araştırmaya katılan 110 kişiden 63'ünün ilk ay ölçümleri yapılmıştır. Coronavirüs pandemisi nedeniyle yeni hasta alımı sürdürülememiştir. Kitapların zamanla etkileşimini gözlemek için karma-desenli ANOVA uygulanmıştır. Olağan tedavi grubu dışlanarak, deney kitaplarının plasebo kitabıyla karşılaştırılması için ikinci bir ANOVA testi yapılmıştır. Çalışma için Marmara Üniversitesi Etik Kurulundan 09.2019.693 sayılı onay alınmıştır.

BULGULAR: Karışık desenlerde ANOVA sonucunda Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ)'ndeki düşüşün kitaplar arasındaki farklılığı istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F(5,57)=2,621, p=0,033, \eta^2=0,187$). Post-hoc analizlerde zamana göre kitaplar arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlılık gösteren bir bulguya işaret etmese de, planlı kontrast analizine göre kitapların bütünü ele alındığında depresyon puanlarındaki düşüşün olağan medikal tedavilerde görülen düşüşe göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t(57)=2,525, p=0,014$). Analiz olağan tedavi grubu çıkarılarak tekrarlandığında, benzer sonuçlar placebo kitap grubuna karşı da bulunmuştur ($t(48)=2,501, p=0,016$).

SONUÇ: Depresyon ve anksiyete bozukluğu tanıları alan hastalarda, BDT kuramı çerçevesinde hazırlanan, Kabul Kararlılık Terapisi, Bilişsel-Terapi, Bilişsel Davranışçı Terapi ve Şema-Terapi kendine yardım kitapları; depresif skorları düşürmede mevcut tedaviye ek olarak önerilen kitaplar, plasebo kitaba ve olağan tedavi grubuna göre anlamlı derecede etkilidir. Kitapların uzun vadeli etkilerini gözlemleyebilmek için ileri araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete, bibliyoterapi, depresyon, kendine yardım